

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 602/2017-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej, sudcu Petra Brňáka a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 288/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 288/2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 288/2013 konať bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDACTED] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne [REDACTED] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 602/2017-11 z 5. decembra 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 288/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou napadnutého konania vedeného na okresnom súde od 20. decembra 2013. V tomto konaní sa sťažovateľka žalobou domáha ochrany práva na rovnaké zaobchádzanie podľa § 9a zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov pre väčšiu skupinu rómskych žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti

z dôvodu ich rómskeho etnického pôvodu. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že hoci v čase podania sťažnosti ústavnému súdu napadnuté konanie trvalo už tri a pol roka, okresný súd vo veci stále nerozhodol a vykonal len jedno pojednávanie, aj to skoro po troch rokoch od začatia konania. Sťažovateľka tiež uvádza, že na každú výzvu súdu reagovala obratom, a preto k neprimeranej dĺžke napadnutého konania neprispela. Postup okresného súdu hodnotí sťažovateľka aj ako nesústredený, pretože napríklad návrh žalovaného v 3. rade na vykonanie dokazovania z 21. októbra 2016 bol doručený jej právnej zástupkyňi až 4. mája 2017, teda po vyše šiestich mesiacoch.

3. Vzhľadom na priebeh, ako aj doterajšiu dĺžku napadnutého konania sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a zároveň aby jej bolo priznané zo strany okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € a náhrada trov konania vo výške 312,34 €.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril predseda okresného súdu listom doručeným ústavnému súdu 12. februára 2018, v ktorom uviedol chronológiu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní a tiež záver, že postupom okresného súdu nedošlo k prietahom v konaní a k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky. Súčasťou listu bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne.

Zároveň v liste uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania; sťažovateľka sa 12. januára 2018 totožne vyjadrila prostredníctvom svojej právnej zástupkyne.

5. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným prietahom. Následne ústavný súd pristúpil k posúdeniu napadnutého konania z hľadiska tvrdeného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

6. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

8. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1

dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

10. Keďže konanie začalo za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 100 ods. 1 OSP).

11. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

12.1 Predmetom napadnutého konania je ochrana pred diskrimináciou skupiny rómskych žien, ktorej sa sťažovateľka domáha v zmysle § 9a antidiskriminačného zákona. Po právnej stránke ide o štandardnú vec tvoriacu súčasť občianskoprávnej agendy súdov. Napadnuté konanie sa nevyznačuje nadmernou právnou zložitou, ktorú navyše ani nenamietal predseda okresného súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti. Nadmernú zložitú veci nenamietala ani samotná zákonná sudkyňa vo vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu doručené spolu s vyjadrením predsedu okresného súdu.

12.2 Ústavný súd ďalej posudzoval správanie sťažovateľky z hľadiska vplyvu na priebeh konania. Ústavný súd nezistil v postupe či správaní sťažovateľky žiadne skutočnosti, ktoré by jej bolo potrebné pripísať na ťarchu. Sťažovateľka primerane rýchlo reagovala na výzvy súdu. Ani predseda okresného súdu vo vyjadrení nenamietal správanie sťažovateľky ako dôvod celkovej dĺžky napadnutého konania.

12.3 Napokon posúdil ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných prietahov samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľka podala žalobu na okresnom súde 20. decembra 2013. V priebehu prvej polovice roku 2014 okresný súd vykonával úkony súvisiace so zaplatením súdneho poplatku za návrh, doručovaním návrhu žalovaným v 1., 2. a 3. rade a následne doručovaním vyjadrení žalovaných sťažovateľke. V ďalšom období až do 19. mája 2016; teda v období dvoch rokov bol súd nečinný a nevykonával žiaden úkon. Okresný súd nariadil prvý termín pojednávania na 27. september 2016. Ďalší termín pojednávania bol určený na 31. január 2017, avšak 18. januára 2017 súd zrušil tento termín pojednávania z dôvodu pracovnej neschopnosti zákonnej sudkyne. Z tohto dôvodu došlo k zmene zákonnej sudkyne, pretože 21. marca 2017 bola vec pridelená sudkyňi [REDAKOVANÉ], 23. mája 2017 bola pridelená [REDAKOVANÉ] až napokon 7. novembra 2017 bola vec opätovne pridelená [REDAKOVANÉ]. Okresný súd úpravou z 11. januára 2018 požiadal o výsluch svedkov dožiadaným súdom v Prešove.

13. V posudzovanej veci je primárne neprehliadnuteľné, že konanie o ochrane pred diskrimináciou pred okresným súdom trvá už od 20. decembra 2013 doteraz, teda

za vyše štyri roky nie je meritórne rozhodnuté. V tomto období okresný súd vykonal len jedno pojednávanie, pričom sťažovateľka, ako aj účastníci konania na strane žalovaných postupovali v súčinnosti so súdom, teda nesťažovali priebeh konania. Postup súdu, no najmä obdobie nečinnosti súdu nemožno odôvodňovať nedostatočným personálnym obsadením súdu či zmenou sudcu pre ochorenie, lebo je povinnosťou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, že princípy zakotvené v ústave a dohovore budú rešpektované.

14. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99 alebo III. ÚS 17/02), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako i optimalizácia súdnictva teda nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ústavný súd zároveň pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť sudcu môže zapríčiniť porušenie práv garantovaných čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak takáto činnosť nesmerovala na odstránenie právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na okresný súd, aby o nich rozhodol (I. ÚS 56/2016).

16. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti hodnotené v bode 12.1 až 12.3 ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

17. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku rozhodnutia).

18. Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 000 €, ktorú odôvodňuje tým, že sa v napadnutom konaní domáhala ochrany pred diskriminačným konaním voči väčšej skupine rómskych žien, ktorá je v rozpore s verejným záujmom. Preto je nepochybné namieste, aby bola ochrana práv poskytnutá v primeranom čase a bez zbytočných priet'ahov. Neprerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov znamená ohrozenie viery sťažovateľky a aj skupiny, v prospech ktorej sa ochrany domáha na riadne a účinné fungovanie systému súdnej ochrany. Sťažovateľka tiež poukázala na neprimeranú dĺžku konania, ako aj charakter spôsobených priet'ahov, ku ktorým došlo nekonaním súdu.

19. Vzhľadom na žiadosť sťažovateľky, hodnotenie jej správania v tomto náleze (bod 12.2) a tiež aj iné okolnosti danej veci (postup okresného súdu a obdobie jeho nečinnosti, celkovú dĺžku konania, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku ako skupinu, v prospech ktorej sa ochrany v napadnutom konaní domáha) ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia v sume 3 000 € (bod 3 výroku rozhodnutia).

20. Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou [REDACTED].

Sťažovateľka uplatnila v petite sťažnosti úhradu trov konania spolu v sume 312,34 €. Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2017. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby

uskutočnený v roku 2017 bola 147,33 € a hodnota režijného paušálu bola 8,84 €. Trovy konania tak predstavujú v takomto prípade sumu 312,34 €. Ústavný súd preto v súlade s § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznal ich náhradu v celej požadovanej výške.

21. Okresný súd je povinný zaplatiť túto sumu na účet právnej zástupkyne sťažovateľky [REDAKOVANÉ] (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) (bod 4 výroku rozhodnutia).

22. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2018